DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)
av den 7 juli 1988*

I mål 143/87

har Tribunal du travail i Bryssel (13:e avdelningen) till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Christopher Stanton,

SA belge d'assurances "L'Étoile 1905", Bryssel,

och

Inasti (Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants), Bryssel.

Begäran avser tolkningen av artiklarna 7, 8.1, 8.7, 52, 59 första stycket, 60 tredje stycket och 65 i EEG-fördraget.

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.C. Moitinho de Almeida samt domarna U. Everling och Y. Galmot,

generaladvokat: G.F. Mancini,
justitiesekreterare: H.A. Rühl, avdelningsdirektör,

som beaktat yttrandena från

— Christopher Stanton och SA "L'Étoile 1905", genom advokaterna Jean Bayart och François-Xavier de Dorlodot,

* Rättegångsspråk: franska.

— Inasti, genom advokaterna J. Lejuste och J.V. de Weirt,

— den belgiska regeringen, genom advokaten J. Buchmann,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom advokaterna E. Lasnet och F. Herbert,

som beaktat förhandlingsrapporten och det muntliga förfarandet den 8 mars 1988, och

som hört generaladvokatens förslag till avgörande, framlagt vid sammanträde den 15 juni 1988,

meddelar följande

dom

1 Genom dom av den 30 april 1987, som inkom till domstolen den 11 maj 1987, har Tribunal du travail i Bryssel (13:e avdelningen), i enlighet med artikel 177 i EEG-fördraget, ställt två tolkningsfrågor om etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster.

2 Dessa frågor har uppkommit under en tvist mellan å ena sidan Institut national pour l'assurance des travailleurs indépendants (nedan kallat "Inasti") och å andra sidan Christopher Stanton och det företag i vilket han sedan år 1979 har varit styrelseledamot, som rör betalningen av avgifter till det belgiska socialförsäkringssystemet för egenföretagare avseende denna yrkesverksamhet.

3 Christopher Stanton är verksam som anställd i Förenade kungariket och betalar i denna egenskap en avgift till det brittiska socialförsäkringssystemet för anställda. Han har begärt att befrias från skyldigheten att betala ifrågavarande avgift med hänvisning till artikel 12.2 i den kungliga förordningen nr 38 om socialförsäkringssystemet för egenföretagare (Moniteur belge av den 29 juli 1967). Av den bestämmelsen framgår att egenföretagare inte är skyldiga att betala in avgifter om deras inkomster som egenföretagare inte uppnår ett bestämt belopp och om de, vid sidan av den egna verksamheten, regelmässigt och huvudsakligen utövar en annan yrkesverksamhet.

4 Inasti har emellertid gjort gällande att sådan "annan yrkesverksamhet" som nämns i ovannämnda artikel 12.2, och som definieras närmare i artikel 35 i den kungliga förordningen av den 19 december 1967 (Moniteur belge av den 29 december 1967), ändrad genom den kungliga förordningen av den 15 juli 1970, uteslutande avser verksamhet som anställd som omfattas av ett belgiskt socialförsäkringssystem.

5 Tribunal du travail i Bryssel bedömde att de argument som hade framförts av parterna i tvisten gav upphov till en fråga om tolkningen av gemenskapsrätten och förklarade därför målet vilande och ställde följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1. Är det förenligt med ordalydelsen och innebörden i artiklarna 7, 8.1, 8.7, 52, 59 första stycket, 60 tredje stycket och 65 i Romfördraget av den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen (som godkändes genom belgisk lag av den 2 december 1957), att en medlemsstat vägrar att befria en medborgare från en annan medlemsstat som tillhandahåller tjänster i den förstnämnda staten, helt eller delvis, från skyldigheten att i denna stat betala socialförsäkringsavgifter i egenskap av egenföretagare för den verksamhet som han där bedriver som bisyssla, trots att han genom sin huvudsakliga yrkesverksamhet i egenskap av anställd är obligatoriskt ansluten till socialförsäkringssystemet i den andra staten, och detta enbart av det skälet att hans yrkesverksamhet i egenskap av anställd, som han utövar "regelmässigt och huvudsakligen", utövas utanför den medlemsstats territorium där han tillhandahåller tjänsten?

2. Om frågan besvaras nekande, är då inte tillämpliga gemenskapsbestämmelser oförenliga med artikel 35.1 och 35.3 i den kungliga (belgiska) förordningen av den 19 december 1967 om allmänna bestämmelser för genomförandet av den kungliga förordningen nr 38 av den 27 juli 1967 om socialförsäkringssystemet för egenföretagare, eftersom endast yrkesverksamhet som under alla omständigheter utövas i Belgien enligt dessa regler betraktas som "annan yrkesverksamhet" – än verksamhet som egenföretagare –, även om detta inte uttryckligen anges i dessa regler?"

6 För en utförligare redogörelse för de faktiska omständigheterna i tvisten vid den nationella domstolen, relevanta nationella och gemenskapsrättsliga bestämmelser samt de yttranden som ingivits till domstolen hänvisas till

förhandlingsrapporten. Handlingarna i målet i dessa delar återges i det följande endast i den mån domstolens argumentation kräver det.

7 Det finns anledning att påpeka att gemenskapsregler för egenföretagare infördes genom rådets förordning nr 1390/81 av den 12 maj 1981 om utvidgning av förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen till att omfatta även egenföretagare och deras familjer (EGT nr L 143, s. 1, fransk version; svensk specialutgåva, del 05, volym 02). Enligt artikel 2 i förordning nr 1390/81 skapas genom förordningen ingen rätt till förmåner för perioder som föregår den dag då förordningen träder i kraft. Av artikel 4 följer att förordningen inte trädde i kraft förrän den 1 juli 1982, dvs. efter utgången av de perioder som det är fråga om i målet vid den nationella domstolen (dvs. 1979–1980). Förordningen är därför inte tillämplig på denna tvist och det är alltså med rätta som den ställda frågan uteslutande hänvisar till vissa bestämmelser i fördraget.

8 Det finns anledning att erinra om att artikel 7 i EEG-fördraget förbjuder all diskriminering på grund av nationalitet inom fördragets tillämpningsområde.

9 Det framgår emellertid av handlingarna i målet att de nationella regler som ligger till grund för tvisten vid den nationella domstolen tillämpas utan åtskillnad på alla egenföretagare som utövar yrkesverksamhet i Belgien och inte innebär någon diskriminering på grund av egenföretagarnas nationalitet. Även om det är riktigt att reglerna missgynnar de egenföretagare som utövar sin huvudsakliga yrkesverksamhet som anställda i en annan medlemsstat än Belgien, så har inga uppgifter lagts fram inför domstolen som gör det möjligt att fastställa att missgynnade egenföretagare enbart eller i huvudsak utgörs av utländska medborgare. Därför kan de ifrågavarande nationella reglerna inte heller anses leda till indirekt diskriminering på grund av nationalitet. Till följd härav kan artikel 7 i fördraget lämnas åt sidan i detta sammanhang.

10 Det är vidare nödvändigt att erinra om att artikel 52 första stycket i fördraget föreskriver en avveckling av inskränkningar för medborgare i en medlemsstat att fritt etablera sig på en annan medlemsstats territorium och att det enligt domstolens fasta rättspraxis är fråga om en direkt tillämplig gemenskapsregel. Det åligger således medlemsstaterna att efterleva denna regel, även om de, på grund av att det saknas gemenskapsregler om social trygghet för egenföretagare, har kvar sin lagstiftningskompetens inom det området.

11 Såsom domstolen har fastslagit, se bl.a. dom av den 12 juli 1984 i mål 107/83 Klopp (Rec. 1984, s. 2971) och dom av den 28 januari 1986 i mål 270/83 Kommissionen mot Frankrike (Rec. 1986, s. 285), inskränker sig inte etableringsfriheten till rätten att bilda ett enda företag inom gemenskapen, utan innefattar möjligheten att under iakttagande av yrkesmässiga regler starta och driva mer än ett verksamhetscentrum inom gemenskapens territorium.

12 Detta gäller även en person som är anställd i en medlemsstat och som utöver denna anställning önskar utöva verksamhet som egenföretagare i en annan medlemsstat.

13 Fördragets bestämmelser om fri rörlighet för personer syftar till att underlätta för medborgare i gemenskapens medlemsstater att utöva all slags yrkesverksamhet inom hela gemenskapens territorium och utgör hinder för nationella regler som skulle kunna missgynna dessa medborgare när de vill utvidga sin verksamhet till mer än en enda medlemsstats territorium.

14 En medlemsstats regler enligt vilka personer som utövar sin huvudsakliga yrkesverksamhet i egenskap av anställda i denna medlemsstat befrias från skyldigheten att betala in avgifter till socialförsäkringssystemet för egenföretagare, medan däremot personer vars huvudsakliga yrkesverksamhet i egenskap av anställda utövas i en annan medlemsstat inte beviljas sådan avgiftsbefrielse, innebär att yrkesverksamhet som utövas utanför den medlemsstatens territorium missgynnas. Artiklarna 48 och 52 i fördraget utgör därför hinder mot sådana regler.

15 Det finns slutligen anledning att påpeka att personer som är anslutna till socialförsäkrings- och pensionssystemen i den medlemsstat där de utövar sin huvudsakliga yrkesverksamhet i egenskap av anställda inte i kraft av de omtvistade nationella reglerna har rätt till ytterligare socialförsäkringsförmåner. Denna begränsning för utövandet av yrkesverksamhet i mer än en medlemsstat kan alltså under inga omständigheter rättfärdigas på dessa grunder.

16 Under dessa omständigheter skall tolkningsfrågorna besvaras på följande sätt. Artiklarna 48 och 52 i fördraget skall tolkas så, att de utgör hinder för en medlemsstats vägran att bevilja egenföretagare som utövar verksamhet inom dess territorium befrielse från avgifter som föreskrivs i nationella regler om socialförsäkring för egenföretagare, med motiveringen att den anställning som kan ge rätt till sådan befrielse utövas inom en annan medlemsstats territorium.

Rättegångskostnader

17 De kostnader som har förorsakats den belgiska regeringen och Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

– angående de frågor som genom dom av den 30 april 1987 förts vidare av Tribunal du travail i Bryssel (13:e avdelningen) – följande dom:

Artiklarna 48 och 52 i fördraget skall tolkas så, att de utgör hinder för en medlemsstats vägran att bevilja egenföretagare som utövar verksamhet inom dess territorium befrielse från avgifter som föreskrivs i nationella regler om socialförsäkring för egenföretagare, med motiveringen att den anställning som kan ge rätt till sådan befrielse utövas inom en annan medlemsstats territorium.

Moitinho de Almeida Everling Galmot

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 7 juli 1988.

J.-G. Giraud
Justitiesekreterare

J.C. Moitinho de Almeida
Ordförande på tredje avdelningen